

Fundusze unijne dla Polski, a raczej kłopoty z ich pozyskaniem

Kilkrotnie już była mowa w tym miejscu o perspektywie otrzymania przez nasze państwo 36 mld euro środków unijnych z Krajowego Planu Odbudowy, a zwłaszcza o wymaganiach niezbędnych dla uruchomienia wypłat dla Polski, zawartych w tzw. kamieniach milowych. Niestety, uczestnictwo w tym przedsięwzięciu co najmniej oddala się. Wynika to z odmowy władz naszego państwa pełnego wykonania przyrzeczonych zobowiązań i doprowadzenia do przywrócenia stanu praworządności w sądownictwie wymaganego przez prawo unijne, a także – co trzeba zawsze mocno podkreślać – przede wszystkim przez polską Konstytucję. W ten sposób traci się szanse na szybkie pozyskanie jakże potrzebnych środków przeznaczonych na odbudowę gospodarki po pandemii koronawirusa oraz na inwestycje głównie w dziedzinie ekologii, digitalizacji i infrastrukturze społecznej.

W październiku 2022 r. pojawiło się na horyzoncie politycznym i medialnym kolejne zagrożenie. Wiąże się ono z ryzykiem ograniczenia środków z polityki spójności dla Polski, pochodzących z ogólnego budżetu Unii, znacznie zresztą większych od środków z KPO, bo wynoszących w sumie 76,5 mld euro. Zagrożenie to wynika z wątpliwości co do spełnienia przez Polskę wymagań zawartych w rozporządzeniu PE i Rady 2021/1060 z 24.06.2021 r. ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i kilku innych funduszy. Należy zaznaczyć, że nie chodzi tutaj o szeroko dyskusowaną procedurę warunkowości, określaną często jako „pieniądze za praworządność”.

Art. 9 powołanego rozporządzenia 2021/1060 przewiduje, że państwa członkowskie i Komisja zapewniają poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty Praw Podstawowych UE (KPP) w procesie wdrażania funduszy, zapewniają równość kobiet i mężczyzn i podejmują odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

W wykonaniu rozporządzenia w czerwcu 2022 r. polski rząd zawarł z KE umowę partnerstwa dla realizacji polityki spójności. Przewiduje ona jednolitą procedurę określającą obowiązki instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów w zakresie zapewnienia ich zgodności z KPP. Procedura obejmuje monitorowanie, przygotowanie i zgłaszanie podejrzeń o niezgodności projektów z KPP i dotyczy wszystkich programów realizowanych w ramach wskazanych funduszy. W umowie tej wyraźnie stwierdzono, że Polska nie spełnia warunku skutecznego stosowania i wdrażania KPP.

Trudno stwierdzić na razie, jak poważne jest niebezpieczeństwo zakłóceń w przekazywaniu Polsce funduszy z polityki spójności. Zrozumiałe są jednak obawy inwestorów, w tym zwłaszcza samorządów, wobec podejmowania lub kontynuowania wielu przedsięwzięć, bez pewności co do ich sfinansowania ze środków unijnych. Nie wiadomo także, czego głównie dotyczą zastrzeżenia KE: czy naruszania poszczególnych postanowień KPP, np. prawa do skutecznego środka prawnego albo zakazu dyskryminacji, czy braku określenia organizacji i procedury monitorowania przestrzegania postanowień KPP.

Należy do tego dodać, że w pierwszych dniach listopada 2022 r. minęła smutna rocznica naliczania Polsce dziennych kar w wysokości 1 mln euro za niewykonanie zarządzonych przez TSUE środków tymczasowych w sprawie C-204/21, dotyczących systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. Ich wysokość osiągnęła zatem poziom 365 mln euro. Kary te są systematycznie egzekwowane. Uświadomienie sobie, jakie potrzeby społeczne mogłyby być zaspokojone dzięki takim, utraconym pieniądзом, prowadzi do przynębiających wniosków.

Profesor Stanisław Biernat
Redaktor Naczelny „EPS”

EU Funds for Poland, or, Rather, the Trouble with Getting Them

The prospect of Poland receiving EUR 36 billion of EU funds under the National Recovery and Resilience Plan (NRRP) has been mentioned here several times, in particular in the context of requirements defined in the so-called milestones, which are a necessary condition for the payments to start. Unfortunately, participation in this project is at least becoming more distant. This is because Polish authorities refuse to fully deliver on their commitments and to bring about the restoration of the rule of law in the judiciary as required by EU law and above all – which must always be strongly emphasized – by the Polish Constitution. This way, opportunities are lost to quickly raise much-needed funds to rebuild the economy after the coronavirus pandemic and to invest, mainly in ecology, digitalisation, and soft infrastructure.

In October 2022, another threat loomed on the political and media horizon. It is the risk of a reduction in cohesion policy funds for Poland from the general budget of the Union, which funds, by the way, are considerably larger than NRRP funds, totalling EUR 76.5 billion. This threat stems from doubts about Poland's compliance with the requirements of Regulation of the European Parliament and of the Council 2021/1060 of 24 June 2021 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, and a number of other funds. It should be noted that this is not the much-discussed conditionality procedure, often referred to as 'money for the rule of law'.

Article 9 of Regulation 2021/1060 provides that 'Member States and the Commission shall ensure respect for fundamental rights and the EU Charter of Fundamental Rights [CFR] in the implementation of the Funds', ensure 'equality between men and women', and 'take appropriate steps to prevent any discrimination based on gender, racial or ethnic origin, religion or belief, disability, age or sexual orientation'.

In performance of the regulation, in June 2022, the Polish government concluded a partnership agreement with the EC for the implementation of cohesion policy. It provides for a uniform procedure setting out the responsibilities of the institutions involved in the implementation of the programmes to ensure their compliance with the CFR. The procedure covers the monitoring, preparation, and reporting of suspected non-compliance of projects with the CFR. This applies to all programmes under the designated funds. The agreement clearly states that Poland does not meet the condition of effective application and implementation of the CFR.

It is difficult to say at this point how serious the risk of disruptions in the transfer of funds under cohesion policy to Poland is. However, the fears of investors, especially local authorities, to undertake or continue many projects without the certainty of EU funding are understandable. It is also unclear what the EC's objections mainly concern: violations of specific provisions of the CFR, e.g. the right to an effective remedy or the prohibition of discrimination, or failure to define the organization and procedure for monitoring compliance with the CFR.

To this, we should add that the first days of November 2022 marked the sad anniversary of Poland being charged daily penalties of €1 million for failing to comply with the interim measures ordered by the CJEU in Case C-204/21 concerning the system of disciplinary responsibility of judges. Their amount has therefore reached €365 million. These penalties are systematically enforced. The realization of what public needs could have been met with such lost money leads to gloomy conclusions.

Professor Stanisław Biernat
'EPS' Editor-in-Chief